

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Selkäliitto kannattaa valtionavustuskäytäntöjen kehittämistä ja yhdenmukaistamista, jolloin avustusten jaosta tulee yhdenvertaista ja tasa-arvoista ja samalla avustusten jako on avointa ja läpinäkyvää.

Myös valtionavustustoiminnan verkkopalveluiden kehittämisessä on tarpeellista, että järjestöt pääsevät mukaan sen suunnitteluun ja testaukseen. Koulutukset ja tuki järjestelmän käyttöönottamisessa ovat tärkeitä. Järjestelmän käyttötunnusten saaminen on oltava helppoa ja jouhevaa, jotta hakemusprosessi ei hankaloidu uuden järjestelmän käyttöönoton myötä.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä

varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

On tärkeää, että tuotonjakoministeriöt ja järjestöt suunnittelevat yhdessä, mitä toiminnalla on tarkoitus tehdä. On kuitenkin tärkeää, että järjestöillä säilyy autonomia asettaa toiminnalleen myös omia parhaiksi katsomiaan tavoitteita.

Yhdessä tapahtuva suunnittelutyö auttaa ottamaan huomioon toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Terveiden edistämiseksi ja sairauksien ennaltaehkäisyssä tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta on hankala todentaa ja silloin on tärkeää, että jokin muu peruste avustamiselle otetaan huomioon. Terveiden edistämistyön (esim. neuvontapalvelut tai – kanava) vaikuttavuuden tai tuloksellisuuden esille tuominen on haastavaa ja vaikutukset ovat havaittavissa vasta pitkän ajan jälkeen. Yhteisen mittarin löytäminen voi olla jopa mahdotonta, sillä järjestöjen toiminta ja kohderyhmät ovat erilaisia. Esimerkiksi neuvonnan saaminen voi olla kertaluonteista ja tapahtuu anonyymisti, joten neuvonnan pitkäaikaisvaikutusten seuranta ei pystytä toteuttamaan. Neuvontatyön vaikuttavuuden arviointia pitää siis selkeyttää, eli miten tuloksia ja vaikuttavuutta esitetään. Esimerkiksi voisiko verkkopalvelun kävijämäärä tai yksilöneuvontamäärät kertoa sen, että toiminnalle on tarve ja tietoa tarvitaan? Tai voisiko avustusta antava taho teettää vaikuttavuustutkimuksen ulkopuolisella palveluntuottajalla?

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Ehdotuksen mukaiset toimintatapojen painopistevalinnat ovat kannatettavia. Viestintä ja vuorovaikutus lisäävät avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Työryhmiin ja toimikuntiin tulisi ottaa mukaan mahdollisimman monipuolisesti erilaisia järjestöjä, joiden kohderyhmät ovat myös erilaisia.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuotonjakoministeriöt

luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuontajakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistaminen on kannatettavaa. Koska julkiset varat vähenevät, on priorisoitava eniten yhteiskunnan kannalta hyödyttäviä toimintoja. On tärkeää, että erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään, koska osalla järjestöistä on haasteellista hankkia omia varoja ja esimerkiksi kattaa sillä erilaisten avustusten omavastuuosuuksia.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuontajakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuontajakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Selkäliitosta on tärkeää, että toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnissa ja yleisavustusten myöntämisessä sovellettaisiin mahdollisimman yhdenmukaisia perusteita. Siten järjestöjä kohdellaan oikeudenmukaisesti ja tasa-arvoisesti. Kuitenkin on huomioitava järjestöjen koko, erilaiset toimintamuodot, kohderyhmät ja niiden laajuus.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuontajakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Selkäliitto kannattaa tätä ehdotusta. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus vähentää avustushakuun käytettävää aikaa ja resurssia. Erityisesti tämä byrokratian väheneminen helpottaa pieniä ja keskisuuria järjestöjä.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuontajakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuontajakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

Selkäliitto kannattaa esitystä. Pienissä järjestöissä avustusten edelleen siirto aiheuttaa hyvin paljon työtä avustuksen suuruuteen nähden. Suuremmilla avustussummilla täytyy valvonnan olla tarkempaa. Siirrettävän avustuksen saajat ovat vapaaehtoisia, joita täytyy ohjata ja neuvoa prosessin kaikissa vaiheissa. Tämä työmäärä ei näy järjestön omassa tuloksellisuusraportoinnissa.

Ehdotus 8: Tuontajakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuontajakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuontajakoministeriöissä.

Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Valtionavustusprosessien erivaiheissa on tärkeää, että hyödynnetään laajasti järjestöjen toiminnasta saatavilla olevaa tietoa mm. tuloksellisuudesta.

Tiimityönä tapahtuva avustushakemusten käsittely vähentää henkilösidonnoisia riskejä.

Järjestöjä tulee neuvoa ja opastaa ennakkoon, jotta avustukset haetaan ja käytetään oikein perusteiden ja silloin järjestössä ehditään tehdä korjaavia toimenpiteitä.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

Avustuskäytäntöjen yhdenmukaistamisella ja tasapuolistamalla on suuri merkitys järjestöjen toiminnalle ja tulevaisuudelle. Kehitystyö tulee helpottamaan järjestöjen toimintaa, koska ei tarvitse perehtyä eri ministeriöiden hakemusohjeisiin.

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

Kehittämistyössä toivomme, että siinä huomioidaan pienten järjestöjen henkilöstöresurssit.

Yleisavustus tuo jatkuvuutta toiminnalle ja turvaa järjestön keskittymisen omaan tehtäväänsä.

Töyrylä-Aapio Kirsi
Selkäliitto ry